

unsur mihrap da geç bir döneme ait olup sanat değeri yoktur.

BİBLİYOGRAFYA :

T SMA, nr. D 9567; *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546)*, s. 424; Ayvansarayî, *Hadikatü'l-cevâmi'*, I, 159; a.e.: *Camilerimiz Ansiklopedisi* (haz. İhsan Erzi), İstanbul 1987, I, 218-219; J. von Hammer-Purgstall, *Constantinopolis und der Bosporos*, Pesth 1822, I, 383-384; A. G. Paspatis, *Byzantinai Meletai*, İstanbul 1877, s. 326-332; a.mlf., "Recherches sur les églises byzantines transformées en mosquées", *l'Univers-revue orientale*, sy. 5, İstanbul 1875, s. 288-289; D. Pulgher, *Les anciennes églises byzantines de Constantinople*, Wien 1878, s. 31-40; J. P. Richter, *Quellen der byzantinischen Kunstgeschichte*, Wien 1892, s. 162, 195-197, 247; A. Mordtmann, *Esquisse topographique de Constantinople*, Lille 1892, s. 76; Ph. Forchheimer - J. Strzygowski, *Die byzantinischen Wasserbecälter von Konstantinopel*, Wien 1893, s. 107, nr. 35; F. I. Schmit, "Kakhriedzami", *Izvestija Russkogo Arheologiceskogo Institutu v Konstantinopole XI*, Sofia - München 1906, I-II; Mehmed Ziyâ, *Kariye Cami-i Şerifi*, İstanbul 1326; A. Rüdell, *Die Kahrie-Djammisi in Konstantinopel, Ein Kleinod byzantinischer Kunst*, Berlin 1908; A. van Millingen, *Byzantine Churches in Constantinople, Their History and Architecture*, London 1912, s. 288 vd.; J. Ebersolt, *Monuments d'architecture byzantine*, Paris 1934, s. 51-161; A. M. Schneider, *Byzanz, Vorarbeiten zur Topographie und Archäologie der Stadt*, Berlin 1936, s. 57-58; Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livâsı*, s. 394-403; A. Süheyl Ünver, *İstanbul'da Sahabe Kabirleri*, İstanbul 1953; Aziz Ogan - V. Mirmiroğlu, *Kariye Cami, Eski Hora Manastırı*, Ankara 1955; P. G. İnciciyan, *XVIII. Asırda İstanbul* (nşr. H. D. Greasyan), İstanbul 1956, s. 48; R. Janin, *La géographie ecclésiastique de l'Empire byzantin, I - Le siège de Constantinople et de patriarchat œcuménique, II. Les églises et les monastères*, Paris 1969, s. 531-538; T. F. Mathews, *The Byzantine Churches of Istanbul: A Photographic Survey*, Pennsylvania 1976, s. 40-58; W. Müller-Wiener, *Bildlexikon zur Topographie Istanbul*, Tübingen 1977, s. 159-163; a.e.: *İstanbul'un Tarihsel Topografyası* (trc. Ülker Sayın), İstanbul 2001, s. 159-163; Çelik Gülersoy, *Kariye (Chora)*, İstanbul 1980; a.mlf., "Kariye", *Arkeoloji ve Sanat*, I/1, İstanbul 1978, s. 13-16; I/2, s. 18-22; III/3, s. 17-22; Semavi Eyice, *Son Devir Bizans Mimarisi*, İstanbul 1980, s. 46-51; a.mlf., *Kariye Mosque Church of Chora Manastery*, İstanbul 1997; Aptullah Kuran, *Mimar Sinan*, İstanbul 1986, s. 342; R. G. Ousterhout, *The Architecture of the Kariye Camii in Istanbul*, Washington 1987; a.mlf., "A Sixteenth-Century Visitor to the Chora", *Dumbarton Oaks Papers*, XXXIX, Washington 1985, s. 118-124; Şevket Gürel, *İstanbul Evliyalari ve Fetih Şehidleri*, İstanbul 1988, s. 49-52; *Fâtih Camileri ve Diğer Tarihî Eserleri* (haz. Fatih Müftülüğü), İstanbul 1991, s. 142-143; Mübahat S. Kütükoğlu, *XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri*, Ankara 2000, s. 253; a.mlf., "Dârü'l-hilâfeti'l-Âliyye Medresesi ve Kuruluşu Arefesinde İstanbul Medreseleri", *İTED*, VII/1-2 (1978), s. 136; Zarif Orgun, "Hassa Mimarları", *Arkitekt*, VIII/12, İstanbul 1939, s. 333-342.

SEMAVİ EYİCE

KARİZ

(القريضة)

Recez vezni dışındaki bir vezinle yazılmış şiir (bk. ŞİİR).

KARKARATÜLKÜDR GAZVESİ

(غزوة قرقرة الكدر)

Hz. Peygamber'in Benî Süleym ve Benî Gatafân'a karışı yaptığı sefer (2/624).

İslâm ordusunun Bedir Gazvesi'nden dönmesinden yaklaşık bir hafta sonra, Benî Süleym ve Benî Gatafân kabilelerine ait kuvvetlerin Medine'ye 8 berdlik mesafede bulunan Karkara mevkiindeki Küdr suyunun başında toplanmakta oldukları haberi alındı. Bunun üzerine Hz. Peygamber, Medine'de yerine Siba' b. Urfuta'yı (veya İbn Ümmü Mektûm) bırakarak 200 kişilik bir kuvvete yola çıktı; bu seferde yanına beyaz renkli sancağını almış ve onu Hz. Ali'ye vermişti. Küdr suyuna varıldığında orada hiç kimsenin bulunmadığı görüldü ve Resûl-i Ekrem, adamlarından bazılarını keşif için vadinin üst tarafına yollayarak kendisi iç bölgeye doğru ilerledi. Yolda karşılaşılan bir çoban sorguya çekildi; fakat işe yarar bir bilgi elde edilemedi. Çoban, Benî Süleym ve Benî Gatafân'a ait 500 deveyi beş gün boyunca suya indirmemekle görevliydi ve müslümanların gelişini duyan düşmanın dağıldığı anlaşılıyordu. Üç gece bekledikten sonra develer ganimet olarak alınıp Medine'ye doğru hareket edildi. Hz. Peygamber şehre yaklaşırken Sırâr mevkiine gelince develerin beşte birini ayırıp geriye kalanını müslümanlara göre Yesâr adlı çoban da esir alınmış ve bir sabah kendiliğinden namaza katıldığı görülünce Resûlullah tarafından âzat edilmiştir (Vâkıdî, I, 186; İbn Sa'd, II, 31). On beş gün süren bu seferin Şevval 2 (Nisan 624) veya Muharrem 3'te (Temmuz 624) vuku bulduğu rivayet edilmektedir. Bir müddet sonra Hz. Peygamber, Gâlib b. Abdullah el-Leysî kumandasında bölgeye yeni bir birlik yollamış ve üç şehid veren müslümanlar çok sayıda hayvanı ganimet alarak geri dönmüşlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *el-Megâzi*, I, 186-187; İbn Hişâm, *es-Sire*, III, 46; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 31; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, Beyrut, ts. (Dârü'l-mâ'rife), I, 297-298; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, II, 139; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), II, 234.

HÜSEYİN ALGÜL

KARKIN

Oğuz boylarından biri.

Kızık gibi bazı bakımlardan diğer boylardan ayrılan ve bu sebeple Kalaç (Halaç) adıyla da anılan Karkın boyu Kâşgarlı Mahmud'un listesinde bulunmamaktadır. Bununla beraber Anadolu'da altmış iki yer bunların adını taşıyordu. Yirmi dört Oğuz boyu arasında beşinci sırada yer alan Karkınlar Anadolu'nun fetih ve iskânında önemli rol oynamışlardır. Nitekim Türkiye'nin geniş bir kesimine yayılan boya ait sekiz köy Sivas, altı köy Karahisarısâhib (Afyon), altı köy Saruhan (Manisa) ve dört köy de Karesi (Balıkesir) sancaklarında bulunmaktaydı. Kaynaklardan, Karkınlar'ın adı geçen sancaklara bilhassa XII-XIV. yüzyıllarda kümeler halinde yerleştikleri anlaşılmaktadır.

Karkınlar'a Yıldız Han'ın oğulları arasında yer veren Reşidüddin (XIV. yüzyıl başları) ülüşünün "sağ umaca", onkununun tavşancıl olduğunu belirttiği boyun damgasını da vermektedir. Yine aynı müellif Karkın'ın "çok ve doyurucu aş" mânasına geldiğini de belirtir. XV. yüzyılın birinci yarısında yaşamış olan Yazıcıoğlu Ali ise Reşidüddin'in Karkınlar hakkında yazdıklarını eserine aynen almıştır.

Anadolu'daki Karkın oymakları içinde nüfus bakımından en önemlileri Halep Türkmenleri ile Dulkadirli ulusu içinde ve Hamîd-ili'nin Eğridir kazasında bulunmaktaydı. Bunlardan Halep Türkmenleri arasındaki Karkın oymağının XVI. yüzyılda Antep yöresinde yurt tuttuğu görülmektedir. XVII. yüzyılın ortalarından itibaren bu oymağın bir kısmı yerleşik hayata geçmiş, bunun sonucunda Oturak Karkın ve Göçer Karkın olmak üzere iki kol ortaya çıkmıştır. Günümüzde Uşak ilinin Banaz ilçesine bağlı Büyük Oturak ve Küçük Oturak köyleriyle demiryolu üzerinde Oturak adlı istasyon vardır. Daha sonraki yüzyıllarda bu kollardan Göçer Karkınlar'ın aynı yörede ve belki de diğer yörelerde yerleşik hayata geçtikleri tahmin edilmektedir.

Dulkadirli ulusu içindeki Karkınlar ise nüfusça Halep Türkmenleri Karkınları'ndan daha fazla idi; ancak onlar da toplu bir halde değil muhtelif kollara ayrılmış bir şekilde bulunmaktaydılar. Bu Karkın kollardan en büyüğü, Dulkadirli elinin en tanınmış boylarından Dokuz'un (diğer adı Bişanlı; şimdi Beşenli) bir obasını meydana getirmekteydi. Bu durum iki teşekkül arasında kabilevî bir akrabalık